

Oikeusministeriö

Lausunto
28.8.2017

1/2

TEM/1127/00.06.01/2017

Demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden
osasto

oikeusministerio@om.fi

Viite

OM1/599/2011

Lausuntopyyntö pohjoismaisen saamelaisopimuksen mahdollisen kansallisen voimaansaattamisen edellytyksistä

LAUSUNTO

Oikeusministeriö pyytää ministeriöitä lausumaan oman toimialansa osalta sopimusmääräysten suhteesta Suomen lainsäädäntöön ja muista sopimuksen kansallisen voimaansaattamisen edellytysten kannalta merkityksellisistä seikoista.

Pohjoismainen saamelaissopimus sisältää Norjan, Ruotsin ja Suomen hallitusten kirjaamia yleisiä lähtökohtia ja periaatteita sekä varsinaisen sopimustekstin luvuissa I-VII.

Yleisen alkuosan kirjausten merkitys ja mahdollinen soveltaminen saamelaisten oikeuksien toteutuksessa jää epäselväksi.

Sopimuksen 17 -18 artikloissa on säännökset neuvotteluista valtion ja saamelaiskäräjien ja mahdollisesti muiden saamelaisten kanssa. Asia liittyy saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiseen neuvottelumenettelyyn. Neuvottelumenettelylle 17 artiklassa esitetty lähtökohta on yleisesti katsoen epäasiallinen lähtökohta aidossa neuvottelutilanteessa. Artiklan mukaan neuvotteluissa tulisi pyrkiä saamaan suunnitellulle asialle saamelaiskäräjien suostumus tai saavuttaa muutoin yksimielisyys saamelaiskäräjien kanssa. TEM haluaa osallistua mahdolliseen saamelaiskäräjälain 9 §:ää muutosta koskevaan valmisteluun. Neuvottelumenettelyä voidaan parantaa monin tavoin. Neuvotteluilla on merkitystä myös 4 artiklan itsemääräämisoikeuteen liittyen.

Aluekehityksen osalta 10 artiklan mukainen rajat ylittävä yhteistyö on jo vakiintunutta toimintaa erilaisissa aluekehitykseen liittyvässä ohjelmatyössä.

Aluekehittämistä koskevassa lainsäädännössä (7/2014) on otettu huomioon saamelaisten ja saamelaiskäräjien asema Lapin maakunnan maakunta- tai muita alueiden kehittämisen ohjelmia laadittaessa ja toimeenpantaessa. Valmistella olevaa aluekehitys- ja kasvupalvelulainsäädäntöä valmisteltaessa on tarkoitus säilyttää saamelaiskäräjien asema vastaavana.

Alueiden kehittämistä koskevaan lainsäädäntöön ei sopimuksen perusteella ole tarpeen tehdä muutoksia.

Työllisyys – ja yrittäjyysasioiden näkökulmasta keskeisiä ovat erityisesti 10 artikla sekä artiklat 34 – 38, jotka koskevat elinkeinoja. Muutoin ei ole lausuttavaa. Tiedossa ei ole lainsäädäntövaikutuksia.

Artiklan 10 osalta on todettavissa, että liikkuvuuden edistäminen sekä rajaesteiden poistaminen ja uusien syntymisen torjunta ovat keskeinen tavoite Pohjoismaiden ministerineuvoston työelämälalla. Esimerkiksi valmisteilla olevan työelämälalan strategisen yhteistyöohjelman 2018 – 2021 luonnokseen on kirjattu tavoitteeksi ”Turvataan liikkuvuus sekä vähennetään rajaesteitä ja ehkäistään uusien rajaesteiden syntymistä Pohjolassa.” Vapaita pohjoismaisia työmarkkinoita on tärkeää vaalia ja kehittää ottaen huomioon Euroopan unionin asettamat puitteet.

Liityntä kaivoslakiin on artiklassa 30 luonnonvaroihin ja niiden käyttöön liittyen, artiklassa 31 Saamelaisten oikeuteen harjoittaa kulttuuriaan, kieliään ja yhteiskuntaelämänsä sekä artiklassa 32 luonnonvarojen hallinnointi ja artiklassa 36 poronhoito. Näissä artikloissa esitettyjen oikeuksien toteutuminen saamelasille on huomioitu kaivoslain (621/2011) määräyksissä. Kaivoslain 38 § säädetään toiminnan vaikutusten arvioinnista saamelaisten kotiseutualueella, kolttalueella ja erityisellä poronhoitoalueella ja 50 § puolestaan sisältää luvan myöntämisen esteet saamelaisten kotiseutualueella, kolttalueella ja erityisellä poronhoitoalueella.

Pohjoismaisen saamelaissopimuksen toimeenpano ei aiheuttaisi muutoksia kaivoslakiin.

Ilona Lundström
Ylijohtaja, osastopäällikkö

Maija Uusisuo
Kehittämispäällikkö

JAKELU

oiikeusministerio@om.fi
Johanna Suurpää, OM, (johanna.suurpaa@om.fi)
Yrsa Nyman, OM, (yrsa.nyman@om.fi)
Tuula Manelius, TEM, (tuula.manelius@tem.fi)
Lippe Koivuneva, TEM, (lippe.koivuneva@tem.fi)